

MARC BENNETTS

**ZNIČÍM
JIM
ŽIVOT**

**PUTINOVA
VÁLKA
S OPOZICÍ**

VYŠEHRA D

*Daniilu Charmsovi, Viktoru Cojovi
a pohoří Altaj*

Copyright © Marc Bennetts 2014, 2016
Translation © Pavel Kolmačka, 2017

ISBN 978-80-7429-647-5

OBSAH

Prolog	
JEDNOHO PROSINCOVÉHO DNE	9
Kapitola 1	
PUTINŮV PAKT	13
Kapitola 2	
PUTIN A JEHO „SVRCHOVANÁ DEMOKRACIE“	21
Kapitola 3	
„ORANŽOVÁ HROZBA“ A RANÝ DISENT	41
Kapitola 4	
MEDVEDĚV A VŮŇ ZMĚNY	54
Kapitola 5	
NAVALNYJ A „ŠEJDÍŘI A ZLODĚJI“	75
Kapitola 6	
KREMELSKÁ ROŠÁDA	97
Kapitola 7	
VOLBY A PROTESTY	105
Kapitola 8	
UDALCOV A NOVÁ LEVICE	128
Kapitola 9	
PUSSY RIOT VERSUS KREML	138

Kapitola 10	
PUTINŮV NÁVRAT	159
Kapitola 11	
UTAHOVÁNÍ ŠROUBŮ	180
Kapitola 12	
PUSSY RIOT – VERDIKT	196
Kapitola 13	
TEMNÉ DNY	209
Kapitola 14	
DALŠÍ CÍL: NOVÁ LEVICE	222
Kapitola 15	
HNĚV LIDU	235
Kapitola 16	
NAVALNYJ V KONCÍCH?	244
Kapitola 17	
„ZRÁDCI NÁRODA“	266
Kapitola 18	
VRAŽDA U ZDÍ KREMLU	290
Epilog	
POSVÁTNÁ MOC A ZNIČENÉ ŽIVOTY	317
Poznámky	321
Rejstřík	342
Poděkování	350

„ORANŽOVÁ HROZBA“ A RANÝ DISENT

„*Revolucija budět!*“ (Revoluce bude!), hlásalo v polovině roku 2005 jedno graffiti – slogan byl nastříkán pod obrázkem zaťaté pěsti – poblíž mého domova v centru Moskvy. V Rusku, kde slovo revoluce už řadu let nikdo nevyslovil vážně, nápis působil poněkud dráždivě. Objevila se tu jen jakási beznadějně stará veteš, anebo varování před nadcházejícími zmatky? Graffiti jsem si vyfotografoval. Druhý den už tam nebylo.

Zaťatou pěst si za svůj symbol zvolila *Oborona* (Obrana), protiputinovské hnutí mladých, neskrývaně inspirované takzvanými barevnými revolucemi, jež v letech 2003–2005 svrhly promoskevské režimy v bývalých sovětských republikách a také o něco starším podobným hnutím v Srbsku. Stejný symbol se používal v různých formách ve všech těchto revoltách a zakladatelé *Oborony* jím chtěli „šokovat a rozzuřit“ Kreml.

Barevné revoluce začaly Růžovou revolucí v Gruzii na sklonku roku 2003, když protesty proti zmanipulovaným volbám vynesly k moci prozápadního politika Michaila Saakašviliho. Události se zopakovaly přibližně po roce při Oranžové revoluci na Ukrajině, kdy asi milion lidí tábořilo v hlavním městě země Kyjevě a požadovalo anulování výsledků sporných prezidentských voleb. Volby se nakonec opakovaly a vítězem se stal proamerický kandidát Viktor Juščenko, který sliboval, že Ukrajinu přivede do NATO. Model pokračoval na jaře roku 2005 v Kyrgyzstánu, když po opakované parlamentní volbě svrhly prezidenta Askara Akajeva (muže, na jehož holou hlavou kdysi Jelcin poklepal lžičkou) a jeho vládu. Všechny tři barevné

revoluce Putin a jeho administrativa sledovali s velkou nervozitou, avšak nejnestravitelnější byla ztráta Ukrajiny. Mnoho Rusů včetně Putina Ukrajinu vnímá pouze jako prodloužené Rusko. Každý šestý obyvatel Ukrajiny je etnický Rus a miliony lidí na východě země vůbec nemluví ukrajinsky. „Ukrajina ani není stát,“ řekl údajně Putin Georgi W. Bushovi v roce 2008.¹ Putina protesty Oranžové revoluce v Kyjevě tak rozlítily, že naléhal na odstupujícího prezidenta Leonida Kučmu, aby ulice vyklidil silou. Kučma, budiž mu to ke cti, odmítl.²

Oborona vznikla právě na pozadí těchto rostoucích tenzí – skupina mladých protiputinovských aktivistů tehdy spojila síly k pokusu vyvíjet na Kreml tlak. Hnutí mladých sehrálo vedoucí úlohu v povstáních na Ukrajině, v Gruzii a Srbsku a *Oborona* chtěla jejich úspěch zopakovat v Rusku. Oleg Kozlovskij, výmluvný mladý Moskván, který patřil k hlavním postavám hnutí, mi cíle *Oborony* vysvětlil takto: „Sjednotit opozici, moc dát do rukou mladým, pomáhat rozpoutat lidové nenásilné demokratické protesty.“³ Účast na první demonstraci hnutí však byla skromná: na moskevské shromáždění pod heslem „Dost bylo Putina!“ v polovině roku 2005 přišlo jen pár stovek lidí.

Protikremelská hnutí zažívala krušné časy, zvláště ta, která otevřeně přiznávala svou inspiraci. Státem kontrolovaná média se silně zaměřila na přítomnost amerických prodemokratických skupin v Gruzii a na Ukrajině a vysílala do éteru nařčení, že vzpoury jsou součástí spiknutí NATO s cílem obklíčit a posléze napadnout Rusko. Oranžová najednou začala být silně nepopulární. „Protože se státní propaganda soustředila na diskreditaci jak domácí opozice, tak Oranžové revoluce, nebylo vůbec snadné být s obojím spojován,“ přiznal Kozlovskij.⁴

Přestože zdroje *Oborony* byly skromné a ohlas omezený, Kreml se ji snažil rychle zardousit. Skupina se stala častým terčem útoku úřední moci, k nimž patřily i razie v její maličké úřadovně a otevřeně obtěžování jejích členů. Kozlovskij byl dokonce nezákonně na šest měsíců odveden do drsné ruské armády.

Taková bezohledná taktika mnoho pozorovatelů zmátla. Proč si úřady myslí, že musí tvrdě zasáhnout proti okrajovým skupinám, jež

mají malou nebo nulovou podporu veřejnosti? Copak tím neposkytují protestním hnutím publicitu a nedodávají věrohodnost?

Kozlovskij má v tomhle jasno. „Úřady to chápaly tak, že když nechají malé skupinky svobodně protestovat, mohou se rychle rozrůst a vymknout se kontrole. Proto chtěli zadusit revoluci v zárodku a ukázat společnosti, kde jsou meze. Prozatím tahle taktika fungovala.“

PUTINOVA MLÁDEŽ

Barevné revoluce Putina něco velice důležitého naučily. V případě, že by se „Oranžová hrozba“ rozšířila do Ruska, by se Kremlu hodili jeho vlastní demonstranti. Loajální aktivisté by měli být mladí, fyzicky zdatní a schopní rozbít masové demonstrace ukrajinského typu. Politická apatie mezi mladými se v prvních letech jeho prezidentství Putinovi hodila, teď však potřeboval jejich aktivní podporu. Blížily se parlamentní volby v roce 2007 a prezidentské volby měly následovat o rok později: Kreml musel být ve střehu. Barevné revoluce koneckonců odstartovala sporná sčítání hlasů. S šedou eminencí Surkovem, který udal směr, začal masivní přerod již dříve existující proputinovské mládežnické skupiny zvané Jdoucí společně. „V devadesátých letech jsme mládež téměř ztratili,“ řekl Surkov. „O politiku se skoro nezajímala, což možná bylo i dobře.“⁵ Ale doba se změnila. Neřízená energie mládeže v sobě skrývala příliš velký potenciál, než aby se nechala ležet ladem. Půdu pro vytvoření Surkovovy „super-vlastenecké“ organizace mládeže připravili prokremelští aktivisté tím, že objížděli vysoké školy a univerzity a líčili nebezpečí údajného spiknutí USA s cílem zotročit Rusko.

V dubnu roku 2005, ani ne rok po Oranžové revoluci, Surkov představil svůj nejnovější výtvar: *Naši*. Slovo „naši“, historicky používané od devatenáctého století k rozdělení světa na přátele a nepřátele, dostalo v sovětské éře silný politický smysl. Při vyslýchání disidentů důstojník KGB často začal slovy: „Vy nejste náš,“ na což druhý důstojník, hrající „toho hodného“, namítl: „Ale vy přece jste

náš, nebo ne?“⁶ Zvolený název působil, neboť mířil na tradičně silné ruské vlastenecké citění a kolektivismus. Název hnutí vlastně říkal: jsi s vlastí, nebo proti ní.

„První hoši, kteří do *Naši* vstoupili, byli supervlastenci,“ řekl Sergej Markov, politický konzultant, který na projektu pracoval se Surkovem. „A první podmínka vstupu byla geografická. Museli bydlet do vzdálenosti deset hodin cesty autem, aby mohli nasednout na noční autobus a ráno být v Moskvě, obsadit Rudé náměstí a bránit svrchovanost státu.“⁷

Naši nebyla svým charakterem pouze obranná organizace: její členové narušovali protiputinovské protesty a bili opoziční aktivisty a novináře. Při jednom dobře známém incidentu členové *Naši* pokáleli zaparkovaný vůz patřící mladému členovi protestního hnutí. Kremlem podporované hnutí hrozilo protiputinovským aktivistům spíše jako svým nepřátelům než jako politickým oponentům. Bylo to osobní. Mládežnická skupina rovněž obtěžovala zahraniční diplomaty, jmenovitě britského velvyslance Anthonyho Brentona, na něhož se soustředila poté, co navštívil opoziční konferenci v ruském hlavním městě. Členové *Naši* jej pronásledovali dalších šest měsíců, a dokonce tábořili před jeho domem, dokud jim ruské ministerstvo zahraničí opožděně nenařídilo, aby se stáhli. Pro inspiraci a vzdělávání svých členů *Naši* každoročně pořádali letní tábory, kde aktivisté při masových svatbách uzavírali manželství a navštěvovali semináře o Rusku a Putinově velikosti.

„*Naši* jsou horší než sekta,“ řekl mi Oleg Kašin, opozičník a novinář, který o hnutí hodně psal. „Je to směsice sekty a zločineckého gangu, který kombinuje téměř náboženskou víru v Putina s nezákonnými aktivitami.“⁸

V čele *Našich* stál od založení až do rozpadu v roce 2012 sarkastický třicátník Vasilij Jakemenko. Pocházel z drsné dělnické obce Ljubertsij nedaleko Moskvy a proslýchalo se, že má vazby na zločinecký gang, který svým nepřátelům kdysi stínal hlavy. Gang navíc svým obětem uřezával ruce.⁹ Vůdce *Našich* jakékoli bývalé vazby na organizovaný zločin popíral, nijak se však netajil vztahy s násilníky

a chuligány z řad fotbalových fandů. V roce 2005 se chvástal, že kdyby se v Rusku začal uskutečňovat scénář Oranžové revoluce, „svolá“ tisíce grázlů z okruhu fanoušků Spartaku Moskva a demonstranty „podporované Západem“ rozežene.¹⁰ „Ukrajina byla vždycky ruská kolonie,“ prohlásil v téže řeči Jakemenko. „A teď je to kolonie Američanů. Skutečným terčem Spojených států je však Rusko.“¹¹

Po pochodu 60 000 členů hnutí *Naši* centrem Moskvy na podporu Putina na jaře roku 2005 Surkov údajně vůdcům skupiny přislíbil, že jednoho dne zdědí Rusko. Když se jej na to zeptal stálý zpravodaj BBC, architekt svrchované demokracie odpověděl vyhýbavě. „Jsou mladí, takže je přirozené, že jim země připadne. Komu jinému?“ Usmál se. „Myslím si ale, že teď na to ještě nejsou zralí.“¹² Nedlouho poté však byl Jakemenko jmenován do čela ruského ministerstva mládeže.

JINÉ RUSKO

Po masakru v Beslanu a barevných revolucích začala být Putinova vláda mnohem autoritářštější, a tak roztržité opozici nezbývalo nic jiného než se sjednotit. V době, kdy se v červenci roku 2006 do Petrohradu sjížděli čelní světoví představitelé na summit G8, se v Moskvě sešli demokraté západního typu, levičáci a nacionalisté, aby vytvořili opoziční koalici Jiné Rusko. Ve vedení stanuli tak nepravděpodobní spojenci jako světově proslulý šachový šampión a nyní liberální politik Garri Kasparov a radikální spisovatel Eduard Limonov, vůdce Národní bolševické strany, což bylo hnutí přímé akce spojující krajní levice s ultrapravicí.

Surkov vývoj sledoval ze své kremelské kanceláře bez valného znepokojení. Vůdce protestů přirovnával k násilnickým revolučním popisaným v románu *Běsi* Fjodora Michajloviče Dostojevského a nově sjednocenou opozici posměšně označoval jako „falešné liberály a ryzí nacisty“ a „pátou kolonu“ v žoldu Západu. „Říkají, že je spojuje nenávisť k Putinovu Rusku,“ běsnil. „Ve skutečnosti nenávidí Rusko samotné.“¹³

Koalici Jiné Rusko sice od počátku poškozovaly bratrovražedné konflikty, jejím vůdcům se však dařilo zapomenout na své spory – a ega – dostatečně dlouho, aby zorganizovali řadu takzvaných „pochodů nesouhlasu“. Právě na těchto demonstracích konaných více než v tuctu měst poprvé zazněl slogan „Rusko bez Putina!“ I když na pochody nikdy nepřišlo více než několik tisíc protestujících, dosáhly mnohem víc, než odpovídalo jejich významu, protože širokou pozornost jim věnovala média doma i v zahraničí, čímž se nespokojenost značně zviditelnila. Pro opoziční aktivisty vystavované stálému tlaku představovaly v dusné atmosféře putinismu nádech čerstvého vzduchu. „Za pochodu jsem ani neměl chuť kouřit. Podobně jako se vám nechce kouřit na horách nebo u moře. Chtěl jsem dýchat,“ vzpomínal Valerij Paňuškin, novinář a spisovatel sympatizující s protestním hnutím.¹⁴

Pochody rovněž spustily předvídatelnou odpověď ze strany bezpečnostních sil. V dubnu roku 2007 se proti asi 2000 demonstrantů v centru Moskvy postavil nejméně čtyřnásobný počet policistů a jednotek ministerstva vnitra. Když demonstranti s policejními helikoptéry nad hlavami skandovali „Potřebujeme jiné Rusko,“ pořádkové oddíly těžkooděnců odvěkli vůdce protestu, zatímco ostatní mlátili demonstranty obušky. Policie pak demonstranty pronásledovala do blízké stanice metra, kde došlo k dalšímu zatýkání. Státní televize z demonstrace ukázala krátký šot, ale bez policejního zásahu. Přehledu večerních zpráv dominovala Putinova návštěva zápasu juda.

Onoho odpoledne v centru Moskvy zatkli mimo jiné Kasparova, jednoho z čelních představitelů Jiného Ruska. Kasparov, který byl devatenáct let po sobě světovou šachovou jedničkou, opustil na jaře roku 2005 dráhu profesionálního hráče, aby se soustředil na „obranu volební demokracie v Rusku“. I přes své značné finanční možnosti a osobní předpoklady šachový šampion kvůli svým neskrývaným sympatiím k Západu jen málo oslovoval obyčejné Rusy a pro Kreml byl snadným terčem. Aktivisté hnutí *Naši* na něj pořádali nelítostnou štvanici. Značnou pozornost vyvolali narušením jeho

tiskové konference dálkově ovládaným létajícím plastovým penisem. Bodyguard skákal, aby nežádoucího vzdušného narušitele srazil. A Kasparov vypadal rozčileně. Jindy jej zase Putinův příznivce požádal o autogram na šachovnici, načež jí Kasparova udeřil do hlavy.¹⁵

Putin si rovněž s oblibou jen tak pro nic za nic kopl. „Proč myslíte, že pan Kasparov po zatčení mluvil raději anglicky než rusky?“ otázal se koncem roku 2007, krátce poté, co byl vůdce Jiného Ruska zadržen na jiné demonstraci. „To, co dělá, není určeno ani tak jeho lidu, jako spíš západnímu publiku. Člověk, který pracuje pro mezinárodní publikum, nemůže být nikdy vůdcem ve své vlastní zemi.“¹⁶

Kasparov později zcela právem podotkl, že při zatýkání mluvil s americkým novinářem a že vysílání jeho názorů v ruské televizi bylo stejně de facto zakázané, škoda se však už nedala odčinit.

Hlavní problém protiputinovské opozice v první dekádě jednadvacátého století nicméně nepředstavovalo ani hnutí *Naši*, ani fakt, že Kreml ovládal státní média. Skutečná potíž spočívala v tom, že většina „vůdců“ protestních hnutí téměř nikoho nevedla a ještě méně lidí inspirovala. Velká většina Rusů na oponenty Kremlu pohlížela v lepším případě jako na bezvýznamné a v horším jako na potenciální hrozbu navrátivší se bídy jelcinovské éry. Vedle marginálních skupin jako *Oborona* či snadno vyřazeného Kasparova byli dalšími klíčovými vůdci protestů Boris Němcov a Michail Kasjanov, movití příslušníci bývalé vlády. Němcov se poskrvil jakožto místopředseda nenáviděné Jelcinovy vlády a Kasjanov si vysloužil přezdívku „Dvouprocentní Míša“, kvůli údajným „malým domům“ v době, kdy byl ministr financí a následně premiér během Putinova prvního volebního období.¹⁷ Mohli Rusku nabídnout něco víc než Putin? Diskreditovat takové lidi by pro Surkova bylo téměř urážkou jeho talentu. „Jsou to jen stíny vrhané lampou na zdi,“ posmíval se jim autor bestsellerů Sergej Minajev, jehož román *Bezduši* z roku 2006 byl epitafem generace čerstvě dobře zaopatřených, cynických Moskvánů. „Putin je jediný schopný politik za posledních šestnáct let.“¹⁸

LIMONOV A NÁRODNÍ BOLŠEVICI

Ne všichni však byli v rodící se opozici bezzubí. Nejviditelnější a nejzatrzelejší kritik Kremlu devadesátých let a prvního desetiletí jednadvacátého století a jeden z vůdců Jiného Ruska Eduard Limonov se na vrcholu své popularity mohl chlubit tisícovkami mladých příznivců. Mnozí ho nazývali „vožd“, což byl za sovětských časů výraz označující respektované vůdce komunistické strany, jakými byli Lenin a Stalin. „Rusko má spoustu generálů bez vojska,“ připouštěl Kasparov. „Limonov má ale pěšáky. Velí ulici.“¹⁹

Avantgardní básník Limonov, který ze Sovětského svazu uprchl v polovině sedmdesátých let, se dostal do New Yorku, kde se v legendárním klubu CBGB seznámil s pankovými hvězdami jako The Ramones či Richard Hell. „Tihle punkáči se nijak zvlášť nelišili od umělců a muzikantů, se kterými jsem se poflakoval v Moskvě,“ řekl mi později Limonov.

Právě během pobytu ve Spojených státech napsal *To jsem já, Edáček*, fiktivní vzpomínky na úchylný emigrantský život. Kniha mu přinesla mezinárodní uznání za temné zobrazení americké společnosti a v jeho vlasti nechvalnou proslulost za vyličení homosexuálního styku s černým tulákem, což byla věc pro sovětského spisovatele nemyslitelná. Po velkém úspěchu v Evropě se Limonov přestěhoval do Francie, kde mu v roce 1987 udělili občanství. Námluvy Západu s tímto nekompromisním a složitým ruským spisovatelem však netrvaly dlouho. Když vypukla válka v Jugoslávii, Limonov se vydal do hor v okolí Sarajeva. Tam byl natočen, jak ve společnosti bosenskosrbského vůdce Radovana Karadžiče ostřeluje obležené město vysoce účinnou odstřelovací puškou. Incident, který zachytil režisér a nositel ceny BAFTA Pawel Pawlikowski ve svém dokumentu *Srbský epos* a který se promítal při Karadžičově procesu v Haagu, Limonova připravil o vydavatelské smlouvy jak v Evropě, tak v USA. Limonov tvrdil, že to Pawlikowski „nafingoval“, písemně však připustil, že na město střílel.²⁰

Limonov se vrátil krátce po rozpadu Sovětského svazu do Ruska, kde mu svědčila nejistota a anarchie postkomunistické éry. V roce 1993 se dal dohromady s přisprostlým otcem ruského punku Jegorem Letovem, aby vytvořili Národní bolševickou stranu. Okamžitě rozpoznatelný prapor hnutí byl výbušnou směsí nacistické a komunistické obraznosti. „Stalin, Berija, gulag!“, skandovali národní bolševici či *NacBolové* (tak se jim začalo říkat) v ulicích ruských měst a svým vyzváním sovětského diktátora, jeho šéfa tajné policie a pracovních táborů, v nichž byly zabity miliony lidí, schválně provokovali Rusy trpící dopady brutálních ekonomických reforem. „Chceme národní ruskou revoluci!“ vřiskal v roce 1994 Limonov z pódia na Sibíři a tisíce posluchačů mu odpovídaly souhlasným řevem. „Jsme nejpočetnější bílá rasa v Evropě! Sláva Rusku! Zákon a nový pořádek! Ruský pořádek!“²¹

Punkeři, skinheadi a děti z rozvrácených rodin se houfovali kolem Limonova a chápali se příležitosti bojovat proti systému, který nenáviděli a který se k nim choval přinejmenším lhostejně. „Modlitba“ *NacBolů*, kterou členové hnutí masově recitovali při pouličních protestech, zněla:

*Já, bojovník Národní bolševické stany, vítám nový den.
V této hodině jednotné strany jsem se svými bratry!
Cítím sílu všech bratrů ve straně, ať jsou kdekoli.
Ať se má krev smísí s krví strany.
Ať jsme jedno.
Ano, smrt!²²*

Z *NacBolů* se rychle stali veteráni pouličních bitev s OMONem, ruskou rovněž nechvalně známou pořádkovou policií, a také s aktivisty prokremelského mládežnického hnutí *Naši*. *NacBolové*, zdánlivě lhostejní k dlouhým trestům ve vězení a policejní brutalitě, byli znalí života na ulici, tvrdí a nekompromisní. Dostávali nařezáno, ale přicházeli znovu, aby dostali zas. Občas někoho z nich ubili k smrti.

„Ve čtrnácti jsem odešel z domova na venkově, abych se přidal k Limonovovi,“ řekl mi Matvěj Krylev, tetovaný aktivista s dětskou tváří, nad knedlíky v kýčovitě moskevské kavárně v sovětském stylu. „Byl jsem skinhead a četl jsem spousty knih o revoluci, o Leninovi, Trockém atd. A Limonov mi připadal jako živoucí příklad toho všeho. Byl to otec, kterého jsem nikdy neměl. Říkal jsem mu ‚taťka‘ nebo ‚strejda‘“.²³

Členství v Limonovově hnutí s sebou neslo hrozná rizika. Vůdce *Našich* Jakemenko skupinu považoval za jednu z hrozeb pro ruskou svrchovanost a proputinovští násilníci napadali *NacBoly* všude, kde je našli. „Spoustu mých kamarádů strašně zbili nebo zabili, když na ně na ulici narazili,“ řekl Krylov. „Museli jsme na svou obranu nosit zbraně.“

Koncem roku 2007, jen dva dny před Pochodem nesouhlasu, byl mladý *NacBol* jménem Jurij Červočkin napaden pěti muži s baseballovými pálkami. „Jenom mě nebijte do hlavy!“ křičel. Za chvíli ležel ve sněhu v bezvědomí. Upadl do kómatu a po dvou týdnech zemřel, aniž by se probral. Jeden opoziční novinář později řekl, že ani ne hodinu před útokem mu Červočkin telefonoval: prý ho sledují policisté v civilu, dva z nich poznal. Vyšetřování Červočkinovy smrti bylo v roce 2009 uzavřeno. Za jeho smrt nebyl nikdo obviněn.²⁴

Ani soudcové neprojevali vůči *NacBolům* mnoho shovívavosti: sedm mladíků z hnutí bylo v roce 2004 posláno na tři roky do pracovních táborů, protože vtrhli do budovy ministerstva zdravotnictví na protest proti škrtnům sociálních dávek. Ve vězeňské cele si pobyl i Limonov. V roce 2001 bývalého newyorského punkera zavřeli na dva roky za držení zbraní, původně ho nicméně obvinili z organizování ozbrojeného povstání ruskojazyčných obyvatel východního Kazachstánu. Důkazy proti němu – svědectví dvou mladíků chyčených při nákupu zbraní v centrálním Rusku – byly obecně považovány za chatrné, zahraničí však procesu věnovalo malou pozornost. Limonovova politika byla příliš extrémní na to, aby vzbudila širší zájem. Západ měl rád určitý typ ruských disidentů a Limonov k němu

prostě nepatřil. Nešlo o to, že by „sral na Západ“, jak mně a každému, kdo byl ochoten naslouchat, řekl později. Ve vězení napsal osm knih.

Po propuštění Limonov opustil svou nacionalistickou rétoriku a spojil síly s liberály – jako šachový velmistr Kasparov – v koalici Jiné Rusko. Mnozí měli tak či tak už dlouho podezření, že jeho pravičáctví bylo jen pokračováním jeho umění a po fašistických a nacistických heslech sahal proto, aby vrhl světlo na násilnickou realitu postsovětského Ruska. „Proč bychom se ještě namáhali zahráváním si s fašismem, když Kreml už je fašistický?“ připustil později. „Jsme opoziční strana. A nejradikálnější postoj dnes je bojovat za demokracii a volby – proti Putinově fašismu. Pravicový fašismus je dnes banální a represivní.“²⁵

Tak jako každý, kdo pomýšlí na to stát se revolučním vůdcem hodným toho jména, měl Limonov své skrýše.

U vchodu do moskevského obchodu Mothercare jsem se seznámil se zamlklým mladíkem, který mě do jedné z nich zavedl. Úvod k našemu setkání to byl nepatřičný, avšak u člověka, který ztělesňoval chaos a rozpory své postsovětské vlasti, se to zdálo docela namístě.

Limonov otevřel dveře spartánského bytu, který používal jako základnu, a chodbou mne zavedl do místnosti, na jejichž zdech nebylo nic kromě dvou velkých zarámovaných fotografií scén z jeho kariéry v alternativní politice. Se svými brýlemi a šedivějícím knírem a bradkou velice připomínal Lva Trockého, bolševického revolucionáře zavražděného Stalinem. V souladu s „budoucími pravidly odívání“, jež vylíčil v jedné ze svých více než čtyřiceti knih, byl Limonov celý oblečen v černém.

Šel jsem rovnou k věci. Chtěl jsem vědět, jaké měl Limonov pocity, když jeho mladé příznivce zabíjely kremelské gorily nebo když je zavírali do krutých a nemocemi zamořených trestaneckých kolonií. Nelitoval toho, že je vyzval k odporu proti Putinově vládě, když cena za rezistenci byla často tak vysoká? Jak koneckonců sám přiznával,

situace v Rusku byla za Putina „snesitelná“. Rusko nebylo Severní Korea. Nebo – když na to přijde – Sovětský svaz. Limonov se viditelně naježil. „Svět nemůžete změnit bez toho, že byste přišel o nějaký ten knoflík u saka,“ odvětil okamžitě. „Ti mladí lidé jsou svéprávní a vědí, co dělají. Jsou silní a lomčují jimi vášně. Vězení ve srovnání se svobodou v zemi nic neznamená.“

„Rusko zatím není fašistický stát, to je pravda,“ připustil a zíral přitom na impozantní městské panorama Moskvy. „Je to policejní stát, v němž chybí svobodné volby. To není totéž. Určité známky fašismu jsou však patrné. Neznám stát, který by vytvářel tak obrovskou lež. Putin chce, aby Rusko vypadalo jako normální a demokratické, všechna rozhodnutí se však dělají z pozice brutality.“

Jedna věc byla shromáždit pár tisíc lidí v Moskvě a vykřikovat hesla proti Kremlu, něco úplně jiného však bylo přijít s vážným odporem proti vládě, mající pod palcem média, bezpečnostní složky a soudy. Uvažoval jsem, kde má Putin slabé místo, jež chce Limonov využít. Skutečně si myslí, že on a jeho spojenci v Jiném Rusku mohou Putina svrhnout?

„Pokud situaci vidíte jako statickou, nemáme žádnou šanci.“ Limonov pokrčil rameny a promnul si bradku. „Když ale budeme vyvíjet stále silnější tlak, vyvoláme opakované konflikty. Snažíme se, aby ve společnosti došlo k velkému zvratu. Když se nám to povede, půjdou všichni s námi.“

Schovaný ve svém hlavním stanu a obklopený mladými muži a ženami ochotnými na jeho zavolání přiběhnout a jednat, ztratil Limonov kontakt s realitou. Zvládl sice nadchnout tvrdé jádro svých oddaných aktivistů, ale oslovit širší okruh nedokázal. Radikálními společenskými změnami jsou Rusové unavení a děsí se jich a Limonov je krajně radikální. To on koneckonců kdysi navrhl vyřešit ruskou demografickou krizi tím, že by „každá žena ve věku od pětadvaceti do pětatřiceti let byla nucena mít čtyři děti“. Jakmile by pak děti začaly chodit, byly by rodičům odebírány a vychovávány v Domově dětství. „Chlapci a děvčata by se učili střílet z granátometů, skákat

z helikoptér, obléhat vesnice a města, stahovat ovce a prasata, vařit dobré teplé jídlo a psát poezii,“ napsal Limonov v jednom z řady esejí pro své příznivce nazvaném „Nástin budoucnosti“. „Mnoho typů lidí bude muset zmizet.“

„Kurva,“ odvětil Limonov, když jsem se ho na ten úryvek ptal. „Úplně jsem zapomněl, že jsem to napsal. Ve své práci se nerozpakuji využívat sny a myšlenky. Můžu se setsakra mýlit, v tom případě ale řeknu: dobře, nedělejte to. Díváte se na mě moc sucharsky,“ ušklíbl se.

Vnímat Limonova jako politika by byl omyl. Podobně jako tajemný kremelský ideolog Surkov byl umělcem, který využívá svůj talent k utváření a manipulování dění ve své nestabilní zemi. Surkov z chaosu vykouzil iluzi stability, kdežto Limonov pracoval s křiklavými barvami vzpoury a inspiraci čerpal z třenic a rozporů. Byl závislý na boji, na adrenalinu vycházejícím z jeho role věčného outsidera. „Život je konflikt,“ řekl mi před mým odchodem.

Putinova vláda nad ruským politickým životem v první dekádě jednadvacátého století byla absolutní. Kdo s ním mohl soupeřit? Parlamentní opozici měl pod palcem Surkov a vůdcové protestního hnutí natolik hráli do karet Kremlu, až byl člověk v pokušení podezřívat šedou eminenci z toho, že jeho prsty sahají i tam. Putin jako by Rusko zamkl. Stál však před dilematem, jehož vyřešení by pro něj znamenalo jak zajištění dlouhé vlády, tak i zasetí semínek rostoucího odporu. Putin se musel rozhodnout, zda zůstat stát na místě, nebo jít dál. Nakonec si vybral oboje.

REJSTŘÍK

- Abramovič, Roman 36
Akajev, Askar 13, 41
Akunin, Boris 119, 178
Alburov, Grigorij 288
Aleksejevová, Ljudmila 282
Alexandr II., car 189, 202
Alexandr III., car 189
Alexej II., patriarcha 140, 142–143
Aljochinová, Marija 146, 148, 197, 201, 205, 266
Amnesty International 147
antisemitismus 219, 241
arabské jaro 95–96, 181
al-Asad, Bašár 319
Astachov, Pavel 214–215
Ašurkov, Vladimir 94, 234, 288
Atambajev, Almazbek 308
Aun Schan Su Ťij 146, 157
Avantgarda rudé mládeže (AKM) 128
- Baburovová, Anastasija 59, 274
Babuškin, Andrej 305
Bacholdin, Denis 315
Bajсарov, Movladi 306
Banka Rossija 82
barevné revoluce 41–42
Barkov, Anatolij 70
Baronovová, Marija 100, 169, 171, 173,
Basajev, Šamil 26
Bastrykin, Alexandr 186, 189–191
Beketov, Michail 73
- Belkovskij, Stanislav 68, 260, 261, 311
Beloglazov, Sergej 197
Bělorusko 54, 180, 270
Belousov, Jaroslav 172
Belov, Nikita 176
Berezovskij, Boris 25, 153
Beršidskij, Leonid 313
Beslan, masakr 36–37
bílé stužky 10, 114, 116, 121, 174, 182
Blatné náměstí 115–117, 125, 167–170
Blinov, Sergej 249, 251, 252, 253
bombové útoky na obytný dům 29–31
Brenner, Alexandr 156
Brenton, Anthony 44
Brežněv, Leonid 21, 24, 101, 131, 143, 189, 317
Brodskij, Josif 196, 252
Budanov, Jurij 88
Bulavin, Kondratij 240
Bush, George W. 42
- Capok, Sergej 68–69
cenzura 35
Cepovjak, Sergej 69
Clintonová, Hillary 113, 146, 163, 209
Coj, Viktor 56, 234
- Čaplin, Vsevolod 154, 155–157, 214
Čečensko 17, 26–27, 29, 34
a amnestie 88

- a korupce 78
- a Němcov 304–307
- viz také* Kadyrov, Ramzan
- Černozemní střed 235–243, 283
- Červočkin, Jurij 50
- Čína 232, 249
- Čirikovová, Jevgenije 15, 71–74, 76, 117, 233
 - a exil 313
 - a homosexualita 219
 - a lidská práva 212
 - a Navalnyj 260
 - a protest v Černozemním středě 237–238
 - a Pussy Riot 152
- Čchartišvili, Grigorij 119
- Čubajs, Anatolij 300
- Čurov, Vladimír 109

- Dadžev, Zaur 304–305, 311
- Daniel, Jurij 21
- děkabristé 176
- Delimchanov, Adam 310
- demokracie 32, 36, 40, 130; *viz také* suverénní demokracie
- Djomuškin, Dmitrij 272
- Dobrochotov, Roman 64, 104, 170, 287
- dobrovolnické skupiny 66–67
- Dogilevová, Taťána 213
- Dolmatov, Alexandr 172
- Druhá světová válka 56, 142, 274
- Durov, Pavel 115, 313
- Durycká, Anna 294
- Dzeržinskij, Felix 27

- Echo Moskvy (rozhlasová stanice) 280, 282, 293, 296
- Estonsko 217
- Euroasijská ekonomická unie 270
- Evropská unie 270

- Facebook 114, 155, 271, 287
- Faith No More 147, 150
- falšování voleb 106, 108, 118, 181, 225
- fašismus 51–52, 92, 220, 274
- Federace ruských vlastníků aut 70
- Federální služba bezpečnosti (FSB) 25, 29–31, 115, 239
 - a Kadyrov 309, 310, 311
- Fejgin, Mark 201
- Fetisov, Konstantin 73
- Fjodorov, Jevgenij 215–218, 257, 284
- Fomčenko, Sergej 192–3, 194, 195
- Fry, Stephen 268
- FSB, *viz* Federální služba bezpečnosti

- G8 summit 45, 180
- Gajdarová, Marija 92
- Galperin, Mark 284, 314
- Gándhí, Mahátma 182
- Gaskarov, Alexej 172
- Gazprom 34, 54, 57, 79
- Geremejev, Ruslan 310
- Gessenová, Máša 248
- Girkin, Igor (Strelkov) 275–276, 278
- Glavplakat 282–283
- Golodcová, Olga 214, 318
- Golos 108, 164, 181, 183, 221
- Gorbačov, Michail 13, 22, 56
- Gordějevová, Katěrina 234
- Gorjačevová, Světlana 214
- Grebenščikov, Boris 157–158
- Greenpeace 267
- Grey, Sasha 281
- Gruzie 19, 41, 42, 223, 224
- Gubašev, Anzor 304
- Gudkov, Dmitrij 60, 119–120
- Gudkov, Gennadij 165–166, 302
- Gudkov, Lev 164
- Guelman, Marat 32–33, 37–38, 199, 221, 274, 317
- Gunvor Group 82
- Gurijev, Sergej 83, 247–248

- Gusinskij, Vladimir 33, 34
- Hitler, Adolf 280
- Hnutí za národní osvobození (NOD) 284
- homosexualita 203, 218, 219, 221, 268
- Honecker, Erich 22
- Hoover, J. Edgar 190
- Chapmanová, Anna 84–85
- Charlie Hebdo* (časopis) 296, 304
- Charms, Daniil 147
- Chattáb 26
- Chimki, protest proti dálnici 71–74
- Chodorkovskij, Michail 35, 39, 61–62, 246, 247, 288
a propuštění 267
- Cholodov, Dmitrij 302
- Chrunovová, Irina 205
- Chruščov, Nikita 21, 189, 276
- Iljin, Ivan 40
- Illarionov, Andrej 57
- imigrace 88–89, 91–93, 259
- internet 69–70, 109–110, 114, 238
- Isajev, Andrej 167
- islámský extremismus 26, 295–296
- Israilov, Umar 307
- Ivanč, Vjačeslav 229
- Ivanov, Igor 28
- Ivanov, Sergej 54–55
- Izvestija* (noviny) 277
- Jabloko, strana 76, 85, 88
- Jagland, Thorbjørn 181
- Jakemenko, Vasilij 44–45, 50, 62, 230–231
- Jakunin, Gleb 142
- Jakunin, Vladimir 82, 263, 285–286
- Janukovyč, Viktor 11, 270–271, 273, 283
- Jaroš, Dmitro 275
- Jarovaja, Irina 283
- Jašin, Ilja 110–112, 115, 159, 185, 233, 249
a Němcov 293, 294, 296–297, 303, 306
- Javlinskij, Grigorij 85
- Jdoucí společně 43, 230
- Jednotné Rusko, strana 67–68, 69, 75–76, 99, 105–109, 217–218
- Jelcin, Boris 13–14, 15, 19, 34, 259
a Navalnyj 263
a Němcov 298
a Putin 25, 26, 29–30, 32–33
- Jelcinová, Taťána 25
- Jelkin, Sergej 292
- Jemeljaněnko, Fedor 102, 103
- Jevtušenkov, Vladimir 319
- Jiné Rusko, koalice 45–47, 51, 52, 193, 194
- Jižní Osetie 19, 223, 308
- Jugoslávie 48, 274
- Juščenko, Viktor 41, 164
- Jušenkov, Sergej 30
- Kabajevová, Alina 308
- Kaddáfi, Muammar 98, 114
- Kadyrov, Ramzan 90–91, 108–109, 304, 306–311
- kapitalismus 15–16
- Kara-Murza, Vladimir 311–312
- Karadžić, Radovan 48
- Kasjanov, Michail 47, 298
- Kasparov, Garry 45, 46, 47, 48, 51, 191, 200
a exil 248
- Kašin, Oleg 44, 62, 63, 118, 234, 248, 303
- katedrála Krista Spasitele 144, 148, 151
- Kazachstán 50, 270, 308
- KGB 21–22, 23, 25, 27–28, 141–143
- Kino 234

- Kipling, Rudyard 121
 Kirill, patriarcha 140–142, 143, 145,
 148, 155, 203–204
 a Putin 163
 Kirov, Sergej 244
 Kirovles 244–245
 Kiseljov, Dmitrij 214, 297
 Kobzev, Vadim 245
 Kolesnikov, Andrej 313
 Kolesnikov, Sergej 82
 komunismus 15–16, 22–23, 24,
 130–131, 132–133
 Konovalov, Alexandr 146
 Koordinační rada 188
 Korobčenkova, Jelena 287
 korupce 9, 54, 77–84, 96, 285–286
 59–60, 63,
 a Jednotné Rusko 68–69
 a Medveděv 59–60, 62–63
 a Navalnyj 250
 a olympijské hry 269–270
 a Putin 25, 97
 Kosenko, Michail 264
 Kovalčuk, Jurij 82
 Kovaljov, Sergej 31, 182
 kozáci 238–240, 284
 Kozlovskij, Oleg 42, 43
 Krjučkov, Vladimir 28
 Krylov, Matvěj 50
 Krym 12, 275–277, 279
 Kučer, Stanislav 282
 Kučma, Leonid 42
Kukly (televizní pořad) 33
 Kunanbajev, Abaj 175
 Kuščevskaja, útok 68–69
 Kyrgyzstán 13, 41, 90, 114

 Lachovová, Jekatěrina 214
 Latsis, Otto 31
 Lavelle, Peter 168–169
 Lavrov, Sergej 217
 Lebeděv, Konstantin 226, 229–231
 Lebeděv, Platon 35, 61
 legislativa 181–182, 183
 Lenin, Vladimir 23, 128, 129, 156
 Leningrad, viz Petrohrad
 Leontěv, Michail 210
 Letov, Jegor 18, 49
 Levá fronta 128–129, 132, 159, 272
 Levada Center 164, 292, 299, 312
 Levijev, Ruslan 314–315
 LGBT komunita 219, 268
 Libye 98
 Lidová aliance 234
 lidská práva 63, 147, 212
 Limonov, Eduard 45, 48–49, 50,
 51–53, 117
 a Krym 276–277
 a Navalnyj 257
 Litva 217
 Litviněnkovo, Alexandr 31
 Livanov, Dmitrij 214
 Ljaskin, Nikolaj 245–246, 286
 Lokšinová, Taňa 313
 Lotyšsko 217
 Luckevič, Denis 172
 Lukašenko, Alexandr 54, 180
 Lužjanin, Maxim 172
 Lužkov, Jurij 66, 72

 Mabruk, Fares 95
 Madonna 157, 206
 Magkojevová, Isabel 175, 178, 179,
 254
 Magnitského zákon 212–213
 Magnitskij, Sergej 62–63, 80
 Makarevič, Andrej 281
 malajské aerolinky, let MH17 278–279
 Malašenko, Alexej 309
 Malkin, Alexej 225
 Markelov, Stanislav 59, 274
 Markin, Timofěj 106, 108
 Markin, Vladimir 225, 228, 249–250,
 295

- Markov, Sergej 44
 Markvo, Alexandrina 288
 Martyňuk, Leonid 269
 marxismus 15
 Maschadov, Aslan 26
 Maslov, Viktor 193–194
 Maslow, Abraham 68
 McCartney, Paul 146, 197
 McFaul, Michael 209–211
 média 22–23, 31–35, 58–59, 62
 viz také sociální sítě
 Medveděv, Dmitrij 54–61, 62–65,
 70, 73, 122, 188
 a protesty 148, 193
 a Pussy Riot 204–205
 a Putin 97–102
 Melnikovová, Valentina 291
 Mikuláš I., car 176
 Milonov, Vitalij 203–204
 Milov, Vladimír 305–306
 Mironov, Sergej 133, 162
 Mitrofanov, Alexej 26
 Mladá garda 62
 mládežnická hnutí 41, 42, 43–45
 Morozov, Oleg 26
 Moskevská helsinská skupina 181
 Muratov, Dmitrij 59

 nacionalismus 87–93, 259, 272
 Nacionálně bolševická strana Ruska
 (*NacBolové*) 45, 49–51
 nacismus 87, 168–169
 Najem, Mustafa 270–271
 NAROD 87–88, 92
 násilí 68–69, 167–168, 171
Naši, hnutí 43–45, 46, 49, 50, 58, 62,
 103, 112
 NATO 41, 42, 162, 209, 214, 217,
 223
 Navalnyj, Alexej *viz passim*
 Navalnyj, Oleg 187, 265, 273, 286,
 287, 288

 Němcov, Boris 12, 47, 93–94, 119, 289
 a Čečensko 306
 a lidská práva 212
 a olympijské hry 269
 a proces s Navalným 249
 a Udalcov 280
 a Ukrajina 292, 293
 a zavraždění 294–298, 299–304,
 309, 310, 311
 Němcovová, Žanna 297
 nevládní organizace 181, 183, 221
 nikl, těžba 235–243
 Noční vlci 284, 299
 NOD, *viz* Hnutí za národní osvobození
 Norilsk 235
Novaja Gazeta (noviny) 59, 101,
 276–277
 NTV 33–35, 153, 209, 277, 281–282
 a Udalcov 222, 223, 224

 Obama, Barack 174, 212, 257, 279,
 283
 Občanský pozorovatel 106
 OBERIU (Unie reálného umění) 147
Oborona (Obrana) 41, 42
 Occupy, hnutí 175–179
 odbory 133, 136–137
 Oficerov, Pjotr 244, 252
 Olejnikov, Anatolij 142
 oligarchové 25, 35–36
 OMON (pořádková policie) 49, 168
 Opalev, Vjačeslav 251
 Orech, Anton 280
 Oreškin, Dmitrij 106, 110, 166, 279
 Organizace pro bezpečnost a spolu-
 práci (OBSE) 58
 Osipovová, Taisija 192–194
 Osmajev, Adam 295
Ozero dača, družstvo 82

 Parfjonov, Leonid 93
 Parchomenko, Sergej 225

- Patrušev, Nikolaj 309
 Pavlenskij, Petr 284–285
 Pavlovskij, Gleb 255, 283
 Pechtin, Vladimir 212
 Pelevin, Viktor 63
 perestrojka 22, 56
 Peskov, Dmitrij 173, 178, 220, 297, 308
 Petrohrad 21, 23, 24, 56–57
 Pivovarov, Andrej 320
 pochody nesouhlasu 45, 46
 policie 46, 77, 78, 173–174, 184–186
 a protesty 112, 113, 116, 117, 118, 119, 160–161, 168–170, 172–173
 viz také OMON
 Politkovská, Anna 31, 297, 302
 Polozov, Nikolaj 150–151, 198
 Ponomarjov, Ilja 131, 159, 160, 226, 227
 Ponomarjov, Lev 220–221
 Potupčiková, Kristina 103
 Pravý sektor 275, 281–282
 Prilepin, Zachar 87
 Prochorov, Michail 161
 Pronko, Jurij 75
 propaganda 42, 282, 290–293
 Protasov, Oleg 282
 protesty *viz passim*
 viz také pochody protestu; Occupy
 protiextremistická centra 61
 psychiatrická léčba 199, 200, 264, 285
 Pugačovová, Alla 157
 Pussy Riot 37, 138–139, 145–154, 155–156, 158, 252
 a názor veřejnosti 207
 a olympijské hry 269
 a proces 196–202
 a propuštění 266–267
 a uvěznění 204–206
 Putin, Vladimir *viz passim*
 Rabinovič, Vadim 275
 rasové napětí 89–90, 91–93, 135, 259
 rašeliniště, požáry 66
 Razvozzajev, Leonid 226–229, 230, 264, 268, 280
 regionální vláda 36–37
 Revoluční náměstí 115, 117
 Rjazaňské útoky 29–31, 33
 Romanovová, Olga 165, 281–282
 Romanovová, Taťána 139
 ropodod Východní Sibiř – Tichý oceán 79–80
 Rosenberg, Alfred 153
RosPil, webová stránka 80–81
 Rotenberg, Arkadij 81, 269–270, 318
 RPR-Parnas, strana 212, 292, 298, 303, 320
 Rubachin, Konstantin 236–238
 Rudčenkova, Nelly 236, 238, 239, 241
 Ruská pravoslavná církev 139–143, 148–150, 154–158, 203–204
 a Pussy Riot 196–197, 202–203, 208
 a zákaz adopcí 214
 Rusko *viz passim*
 viz také Sovětský svaz
 Rusko za mřížemi 281
Rusko bez Putina – zítřejší apokalypsa
 (videoklip) 162–163
 Ruská pošta 286
 Ruské železniční dráhy 82, 263, 285
 Ruský pochod 88
 Rušailo, Vladimir 29
 Rybakov, Julij 36
 Saakašvili, Michail 41, 223–224, 231
 Sachnin, Alexej 134, 226
 Salje, Marina 24–25
 Samucevičová, Jekatěrina 146, 148, 198, 205–207
 Saratovová, Cheda 305
 Savjolov, Art'om 172

- Serdžukov, Anatolij 250
 Sergejev, Alexandr 29
 Severní Kavkaz 31, 89, 116, 119,
 162, 306
 Sibiř 229
 Sid'jakin, Alexandr 182–184
 Simonovič, Leonid 219
 Siňavskij, Andrej 21
 Slovanská jednota 272
 Sobčak, Anatolij 23, 24–25, 56–57
 Sobčaková, Xenia 177–178, 180,
 184, 185, 257
 a Němcov 300, 302
 Sobjanin, Sergej 172, 256, 257–258,
 261
 socialismus 130–131, 133–134
 sociální síť 60, 70, 114–115
 Sociální spravedlnost 234
 Soči 81, 82; *viz také* Zimní
 olympijské hry
 Sokologorskaja, Ljubov 197
 Sokolov, Sergej 190
 Soldatov, Andrej 211
Solidarnost 110
 Solženicyn, Alexandr 20, 314
 Sorokin, Vladimir 219–220, 318
 Sovětský svaz 15–17, 21–23, 24, 84,
 149
 a nostalgie 130–131, 133, 135–137
 Spojené státy americké (USA) 45,
 113–114, 183, 209–211, 283
 a adopce 213–215
 a Fjodorov 215–218
 a lidská práva 212–213
 a Navalnyj 83–84
 a protesty proti homosexuálům
 268
 Spravedlivé Rusko 133, 134, 162, 214
 Srbsko 19, 41, 42, 48
 Stalin, Josif 11, 21, 22, 88, 299, 317
 a pravoslavná církev 142
 a Udalcov 135–136
 Stěpanovová, Anna 300
 Stěpašin, Sergej 26, 32
 Stierlitz, Max Otto von 31–32
 Stolypin, Pjotr 36, 189
 Střední Asie 87, 89–90, 90–92
 Surkov, Vladislav 38–39, 40, 43, 53,
 59, 133
 a Čečensko 304
 a opozice 45, 47
 a protesty 122–123
 a rezignace 191
 Suslov, Michail 38
 suverénní demokracie 40, 59, 130
 Svetovová, Zoja 227–228
 Svobodné Rusko, hnutí 215, 216
 Sýrie 319
 Syrovová, Marina 200–201
 Šamalov, Nikolaj 82
 Šats, Michail 35
 Šavanov, Beslan 305
 Šavenkovová, Anna 194–195
 Ščeokočichin, Jurij 30
 Šenderovič, Viktor 33–34
 Ševčuk, Jurij 67, 125
 Šibanovová, Lilia 107, 108, 181–182,
 221
 Šlosberg, Lev 291, 292
 Šorinová, Olga 293
 Šuvalov, Igor 279
 Tádžikistán 87, 92
 Targamadze, Givi 223, 224, 231
 Tatchell, Peter 155
 televize 22–23, 32, 33–35, 70, 163;
viz také NTV
 terorismus 29–30
 Timčenko, Gennadij 81–82, 318
 Tito, Josip Broz 274
 Tjahnybok, Oleh 275
 Tokarev, Nikolaj 83

- Tolokonnikovová, Naděžda 146,
147–148, 150, 151, 153–154, 285
a proces 197, 199, 200–201
a propuštění 266
- Tor, Vladimír 91–92
- Transněft 79, 80, 186
- Transparency International 9, 77
- transsibiřská magistrála 230, 231
- Trepaškin, Michail 30–31
- Trockij, Lev 51
- Tunisko 95, 96
- Turčak, Andrej 62
- TV Dožď 94, 114, 213
- učitelé 108
- Udalcov, Sergej 10, 115, 128–130,
132, 134–137
a domácí vězení 232, 272
a Krym 276
a protest 159–160, 161, 168, 169
a Pussy Riot 199
a spiknutí proti Putinovi 222–224,
225–226, 231
a uvěznění 175, 180, 264, 280
a zátahy 184
- Ukrajina 11, 164, 277, 281–282, 319
a Donbas 278
a Majdan 270–273, 274, 275
a Oranžová revoluce 41, 42, 160,
230
a ruská armáda 290–293, 294,
314–315
- Uminskij, Alexej, arcikněz 141
- UMMC 238, 239, 241
- Unie pravoslavných praporečníků 219
- Urlašov, Jevgenij 233
- Úřad Vysokého komisaře OSN pro
uprchlíky (UNHCR) 226
- Uzbekistán 87, 92
- velezrada 181
- Velký teror 11, 21, 130, 244
- Verzilov, Pjotr 148, 150, 153–154,
200, 202
- Veřejný výbor pro dohled 227
- VKontakte 115, 313
- Vladivostok 119, 223
- Vojna (Válka), umělecká skupina 148
- volby 58, 105–110, 122, 159,
161–163
a protest 110–127
- Volkov, Leonid 311
- Volkovová, Violetta 151, 169, 197,
198–199
- Vološin, Alexandr 34
- Všeruská lidová fronta 133
- VTB Bank 79
- Vůle lidu 202
- Vveděnskij, Alexandr 147
- Východní Německo 22–23
- Výšetřovací výbor 11, 189, 190, 225,
295
- YouTube 60, 70, 103
- Yves Rocher 273, 286
- Za lidská práva 220–221
- Zajcev, Konstantin 249
- zákaz adopcí 213–215, 216, 217
- Zaladancov, Alexandr 299
- Západ 28, 156, 218, 279, 283–284
a Pussy Riot 153–154, 207
viz také Spojené státy americké
zdravotní péče 131
- Zimní olympijské hry 81, 264, 266,
267, 268–270
- Zjuganov, Gennadij 28, 34, 36, 85,
132–133, 161
- Zolotov, Andrej 149
- Žilin, Alexandr 30
- Žirinovskij, Vladimir 36, 162, 189
- Žitenjev, Igor 240, 242
- Žujevskij, otec 141

EDICE MODERNÍ DĚJINY

MARC BENNETTS

**ZNIČÍM
JIM ŽIVOT**

**PUTINOVA VÁLKA
S OPOZICÍ**

Z anglického originálu I'm Going to Ruin Their Lives,
vydaného nakladatelstvím Oneworld roku 2016,
přeložil Pavel Kolmačka

Obálku a grafickou úpravu navrhl Vladimír Verner
Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
roku 2017 jako svou 1563. publikaci

Redakčně zpracoval Jiří Stárek
Odpovědný redaktor Martin Žemla
Vydání první. AA 18,11. Stran 352

Vytiskla Těšínská tiskárna, a. s.
Doporučená cena 348 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 978-80-7429-647-5